

Ownership of Eretz Yisroel

Shiur# 448 | Dec 23rd 2023

ספורנו פרשת ויגש פרק מו פסוק ג

אנכי האל אלהי אביך. אני הוא שאמרתי לאביך אל תרד מצרימה אני הוא שאומר אליך אל תירא מרדה מצרימה אתה וזה כי לגוי גדול אשימך שם כי אמנם אם היו בניך יושבים פה היו מתחתנים בכנענים ומתערבים עמהם אבל במצרים לא יקרה זה כי לא יוכלון המצרים לאכול את העברים לחם ובכן יהיו לגוי נבדל כאמרם רז"ל ויהי שם לגוי (דברים כו, ה) מלמד שהיו מצויינים שם (ספרי שם):

Riddles of the Week

שלחן ערוך אורח חיים סי' רסח סעיף י

א"א ברכה מעין שבע בבית חתנים ואבלים, דליכא טעמא דמאחרין לבא שיהיו ניזוקין:

משנה ברורה סימן רסח ס"ק כד

פי' כשמתפללין בביתם במנין וכ"ש אותן שמתפללין לפרקים במנין בבית.

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה ו

אין סומכין זקנים בחוצה לארץ ואף על פי שאלו הסומכין נסמכו בארץ ישראל, אפילו היו הסומכין בארץ והנסמך חוצה לארץ אין סומכין, ואין צריך לומר אם היו הסומכין בחוצה לארץ והנסמכין בארץ, היו שניהם בארץ סומכין אותו אף על פי שאינו עם הסמוכים במקום אחד, אלא שולחין לו או כותבין לו שהוא סמוך ונותנין לו רשות לדון דיני קנסות הואיל ושניהם בארץ, וכל ארץ ישראל שהחזיקו בה עולי מצרים ראויה לסמיכה.

הגר"מ הלוי

בדין דברים הנוהגים בא"י

חידושי

פד

בדין דברים הנוהגים בא"י

שהחזיקו עולי מצרים אע"פ שלא החזיקו צם עולי צבל. ועיין ג"כ צרמז"ס פ"י מה' רוצח ה"א שפסק דעגלה ערופה נוהגת בעצב הירדן, והרי צרמז"ס סוצר דצעצר הירדן לא החזיקו עולי צבל כמו שכתב צפ"ד מה' שמיטה ויוצל הכ"ח דשציעית אינו נוהג צעצר הירדן אלא מדצריהס(א).

אותם הדיינים שאינם מהמנות התלויות צארץ אלא דאינס נוהגים אלא צא"י צלצד, כמו עגלה ערופה וערי מקלט, צ"ע מה הי' דינס צין חורצן צית ראשון לחורצן צית שני דצטלה קדושת הארץ. ועיין צרמז"ס פ"ד מה' סנהדרין ה"ו שפסק לענין סמיכה דהא דאין סומכין אלא צארץ, היינו המקומות

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שכחת העשין מצוה ד

מצוה רביעית שנצטוינו לרשת הארץ אשר נתן האל יתברך ויתעלה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נעזבה ביד זולתינו מן האומות או לשממה. והוא אמרו להם (מסעי לג ורמב"ן שם) והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה והתנחלתם את הארץ. ונכפל כזה העניין במצוה זו במקומות אחרים כאמרו יתב' (דברי' א) באו ורשו את הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם ופרט אותה להם במצוה זו כולה בגבוליה ומצריה כמו שאמר ובואו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים וגו'. שלא יניחו ממנה מקום. והראיה שזו מצוה אמרו ית' בענין המרגלים (שם) עלה רש כאשר דבר י"י אלהיך לך אל תירא ואל תחת. ואמר עוד (עקב ט) ובשלוח י"י אתכם מקדש ברנע לאמר עלו ורשו את הארץ אשר נתתי לכם וכאשר לא אבו לעלות במאמר הזה כתוב ותמרו את פי י"י אלהיכם ולא האמתם לו ולא שמעתם בקולו, הוראה שהיתה מצוה לא יעוד והבטחה. וזו היא שהחכמים קורין אותה (סוטה פ"ח מ"ו) מלחמת מצוה. וכך אמרו בגמר סוטה (מד ב) אמר רב יהודה מלחמת יהושע לכבש דברי הכל חובה מלחמת דוד להרווחה דברי הכל רשות. ולשון

ספרי (שופטי' יז יד) וירשתה וישבת בה בזכות שתירש תשב. ואל תשתבש ותאמר כי המצוה הזאת היא המצוה במלחמת שבע' עממים שנצטוו לאבדם שנ' (ס"פ שופטי') החרם תחרימם. אין הדבר כן. שאנו נצטוינו להרוג האומות ההם בהלחמם עמנו ואם רצו להשלים נשלים עמהם ונעזבם בתנאים ידועים אבל הארץ לא נניח אותה בידם ולא ביד זולתם מן האומות בדור מן הדורות. וכן אם ברחו האומות ההם מפנינו והלכו להם, כמאמרם (דב"ר שופטי') הגרגשי פנה והלך לו, ונתן להם הקדוש ברוך הוא ארץ טובה כארצם זו אפריקי, נצטוינו אנחנו לבוא בארץ ולכבוש המדינות ולהושיב בה שבטינו. וכן אחרי הכריתנו את העממים הנזכרים אם רצו אחר כן שבטינו לעזוב את הארץ ולכבוש להם את ארץ שנער או את ארץ אשור וזולתם מן המקומות אינם רשאים. שנצטוינו בכיבושה ובישיבתה. וממאמרם מלחמת יהושע לכבש תבין כי המצוה הזו היא בכבוש. וכן אמרו בספרי (ס"פ עקב) כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם נתתיו כאשר וכו' אמר להם כל המקום שתכבשו חוץ מן המקומות האלו הרי הוא שלכם או רשות בידם לכבוש חוצה לארץ עד שלא יכבשו א"י תלמוד לומר וירשתם גוים גדולים ועצומים ואחר כך כל המקום אשר וכו'. ואמרו ואם תאמר מפני מה כיבש דויד ארם נהרים וארם צובה ואין מצות נוהגות שם, אמרו דוד עשה שלא כתורה התורה אמרה משתכבשו א"י תהיו רשאים לכבש חוצה לארץ והוא לא עשה כן. הרי נצטוינו בכיבוש בכל הדורות. ואומר אני כי המצוה שהחכמים מפליגין בה והיא דירת ארץ ישראל עד שאמרו (ת"כ בהר פ"ה ה"ד וכו"ז כתובו' קי ב, וש"נ, מלכים ספ"ה) שכל היוצא ממנה ודר בחוצה לארץ יהא בעיניך כעובד עבודה זרה שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת י"י לאמר לך עבוד אלהים אחרים וזולת זה הפלגות גדולות שאמרו בה הכל הוא ממצות עשה הזה שנצטוינו לרשת הארץ ולשבת בה. אם כן היא מצות עשה לדורות מתחייב כל יחיד ממנו ואפילו בזמן גלות כידוע בתלמוד במקומות הרבה. ולשון ספרי (ראה יב כט) מעשה ברבי יהודה בן בתירה ור' מתיא בן חרש ור' חנניה בן אחי ר' יהושע ור' נתן שהיו יוצאים חוצה לארץ והגיעו לפלטיה וזכרו את ארץ ישראל וזקפו את עיניהם וזלגו דמעותיהן וקרעו בגדיהם וקראו המקרא הזה וירשתה וישבת בה ושמרת לעשות אמרו ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצות שבתורה:

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן קב

ובדבר שאלתך אם יש מצוה עכשיו לדור בא"י כהרמב"ן או כהר" חיים בתוס' כתובות דף ק"י דאינה מצוה בזה"ז. הנה רוב הפוסקים סברי דהוא מצוה. אבל פשוט שאין זה בזה"ז מצוה חיובית שעל הגוף דא"כ היה ממילא נמצא שאסור לדור בחו"ל משום שעובר על עשה כמו מי שילבש בגד של ד' כנפות בלא ציצית שיש איסור ללבוש כדי שלא יעבור על עשה דציצית, ולא הוזכר איסור אלא על הדר בא"י שאסור לצאת ע"מ לשכון בחו"ל ברמב"ם פ"ה ממלכים ה"ט, וג"כ הא ודאי אינו איסור לאו ואם היה איסור גם לאנשי חו"ל הי"ל לרמב"ם לומר סתם אסור לשכון בחו"ל אא"כ חזק בא"י הרעב משמע דרק ליושבי א"י יש איסור שאסרו חכמים אבל מצד העשה אינה חיובית אלא כשדר שם מקיים מצוה. ובחדושי הארכתי הרבה בדברי ר"ח שבתוס' כתובות. וכיון

שאינה מצוה חיובית יש ודאי להתחשב בהחשש של הר"ח בתוס' אם יוכל ליזהר במצות התלויות בארץ, והנני הדו"ש ומברך אותך, משה פיינשטיין.

מעשה רב הלכות פסח את קפה

שבעת ימים תאכל מצות כל שבעה מצוה ואינו קורא לה רשות אלא לגבי לילה ראשונה שהיא חובה ומצוה לגבי חובה רשות קרי לה אעפ"כ מצוה מדאורייתא הוא וכן פירשו י"ט א"צ את פסח במצה סוכות בסוכה ועוד כמה ראיות והיה מחבב מאד מצות אכילת מצה כל שבעה וביו"ט אחרון היה אוכל סעודה שלישית אף על פי שלא היה אוכל שלש סעודות בשאר י"ט מפני חביבת מצות אכילת מצה שזמנו הולך לו ובמוצאי י"ט היה משתדל לטעום חמץ וכן חדש באורתא נגהי תמניסר. והיה נמנע לאכול לאחר פסח מצה שיוצאין בה ידי חובתו בפסח וכ"ז להיכרא לעשיית המצוה שאין עושין אותה להנאה אלא מפני גזירת הבורא יתעלה שמו:

מפני הרב בהקדמה

וכעין זה העיר רבנו עוד בהזדמנות אחרת, שמעצם **העובדא** שרובא דרובא של גדולי ישראל משך כל שנות הגלות לא עזבו את מדינות מגוריהם לעבור לדור בארץ ישראל, יש לנו ללמוד מזה גופא או שהמצוה לגור בארץ בזמן הזה רק מצוה **קיומית** היא, או שמחמת איזה שהן סיבות אחרות פטורים היו מחובת העלייה. [כל זה הדפיס רי"ס במאמרו שבי"פרעס היהודי" (העתון האנגלי), בחודש ניסן, שנת תשמ"ח]. וכנקודה זו האחרונה שמעתי גם מהרב אבישי דוד, שיחי, מבית שמש, שרבנו היה סבור שמצות ישוב ארץ ישראל אך מצוה **קיומית** היא, ואיננה מצוה **חיובית**. [ועיין מש"כ בזה הרר"י שיפנסקי ז"ל, בספרו שארית ישראל, עמי שפ"ח].

העמק דבר פרשת בחקותי פרק כז פסוק לב

קדש לה'. לא נתבאר יפה למי מגיע המעשר, ובא בקבלה דמעשר בהמה לבעלים, מכל מקום הרי מצינו בדה"י ב' ל"א ו' ובני ישראל ויהודה וגו' מעשר בקר וצאן וגו', הרי הביאו לכהנים, ועי' מש"כ בס' במדבר ה' י' דמבואר במקרא שאין מעשר בהמה דומה לשלמים, דמצוה שיקריבו בעלים וגם יאכלו הם בעצמם, אבל מעשר בהמה אף על גב שהוא לבעלים, מכל מקום אם רוצה נותנם לכהנים, נמצא שדין מעשר בהמה שוה לדין מעשר שני

מתבואה דסמיך ליה, דאע"ג שנאכל לבעלים בירושלים, מכל מקום היה לתלמוד ויראה, היינו לתלמידים הלומדים בירושלים, כך מעשר בהמה אף על גב שהוא לבעלים, מכל מקום הוא ניתן לכהנים תלמידי חכמים כמו בכור בהמה, כמש"כ בס' דברים י"ד כ"ג ע"ש:

תוספות מסכת כתובות דף קי עמוד ב ד"ה הוא אומר

הוא אומר לעלות כו' - אינו נוהג בזמן הזה דאיכא סכנת דרכים והיה אומר רבינו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בא"י כי יש כמה מצות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין ליזהר בהם ולעמוד עליהם.

שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן תנד

ח) אולם הדבר המספק עלינו אם היא חובה אפי' בזה"ז הוא משום דא"כ ח"ו עוברין כל ישראל במ"ע גדולה כזאת השקולה כנגד כל המצוות. האומנם כי בדברי התה"ד סי' פ"ח יתיישב זה מ"ש מהמוסרים הנמצאים שמה וגם מרשעת הישמעאלים וגם מדוחק המזונות. אך זה כמה זמנים אשר אין שם מוסרים והמלכות משגחת ואימת מלכות על הישמעאלים. ולא נשאר רק טעם המזונות הקשים. אולם יש גדולי עולם שבלי ספק גם שם הי' ישראל מפרנסים אותם ואם כדי שלא יצטרכו לבריות כמ"ש המעיל צדקה [סי' כ"ו]. יש כמה שאפי' בהיותם בח"ל יצטרכו למתנות בנ"א. וגם בגוף הדבר לא ידעתי אם במצוה תמידית השקולה כנגד כל המצוות נאמר כדי שלא יצטרך לבריות יעבור עלי'. וגם סכנת דרכים אינה בזה"ז. והכוזרי מאמר ב' סי' כ"ג הקשה לו מלך כוזר למה אין עולין לא"י עיין שם. והודה לו החבר ואמר לו הובשתני מלך כוזר ע"ש. עכ"ז חלילה לנו לעשות גדולי ישראל טועין או מזידין ח"ו:

ט) והנ"ל בישוב זה דהנה בכתובות (ק"י ע"ב) שם בסוגיא הכל מעלין לאתויי מאי לאתויי עבדים פרש"י עבד עברי ילך העבד אחריו בע"כ. והר"ן [בד' הרי"ף סה ע"ב] בשם ראב"ד סתם עבדים היינו עבד כנעני ומפרש שעבד כנעני יכול לכופ את רבו להעלותו עמו וכתב עליו הר"ן ולא נהירא דהא אין הכל מוציאין לאתויי עבד שברח מח"ל לארץ שאין מוציאין אותו. ואם איתא דהכל מעלין מרבה עבד כנעני אין הכל מוציאין ל"ל ע"ש. ונראה ליישב בפשיטות דס"ל כשיטת ר"ת [כתובות קי ע"ב] והרמב"ם [עבדים פ"ח ה"י] דעבד שברח לא"י אין בידו למוכרו לאחרים בא"י או אם עולה עמו אינו יכול להחזיקו בעבד. והא דאמר זיל זבני' היינו לעצמו ויכתוב לו העבד שטר על דמיו וזה רבותא גדולה. דאלו מהכל מעלין לא שמעינן שלא יהי' רשאי להחזיקו בעבד בא"י. ונראה דהר"ן אזיל לשיטתי' בגיטין [בד' הרי"ף כג. ד"ה ההוא] דעבד שברח נמי יכול למוכרו לא"י או לשעבד בו הוא עצמו בא"י. והנה ממוצא הדבר נשמע דהראב"ד נמי ס"ל כהר"ת והרמב"ם וכן פסק בש"ע סוף סי' רס"ז עי"ש:

י) אך הא מילתא טעמא בעי דרחמנא אמר לא תסגיר עבד אל אדוניו לח"ל אבל אם ירצה לשעבד בו בא"י למה לא. והנראה בישוב זה דהנה בפסחים פ' האשה [פח ע"א] דעבד אינו אוכל מפסח של עצמו או של אחר שלא ברשות רבו. ועבד של שני שותפים אינו אוכל לא משל זה ולא משל זה ע"ש. וטעמא בעי דמה לו לרבו בזה וכי אכילת פסח מגרע עבדות רבו ולמה יוכל רבו למחות בו באכילת פסח:

יא) ונראה בישוב זה בהתבונן במצוות הפסח שאינו בא אלא לאכילה ואם לא הי' ראוי לאכילה בשעת זריקה לא יצא ידי חובתו. וגוף אכילה לכ"ע לא מעכבא. ודוחק לומר כעין דר"ז כל הראוי לבילה כו' דלא מצינו זה רק בשירי מצוה כגון קריאה דביכורים דעיקר מצוה ההבאה. וכן קריאה דיבמה דעיקר מצוה החליצה וכן בילה דמנחה. לא בפסח שעיקרו אינו בא אלא לאכילה ואכילה גופא לא תעכב:

יב) אך הענין הוא. דישראל נגאלו בדם פסח ודם מילה. והיינו דמילה מורה סימן עבדות לד' ומוציא מעבדות מצרים. וכן פסח דכתיב ועבדת את העבודה הזאת. אך צריכין להבין מה עבדות יש באכילת הפסח. אך הענין. דעבד מזונותיו משל רבו [ואף דקי"ל [גיטין יב ע"א] יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך. היינו דיכול לומר לו חזור על הפתחים ובשני בצורת דלא מרחמי' לי' יכול לומר לרבו זן או שחרר וכשחוזר על הפתחים ונותנים לו קנה רבו דמה שקנה עבד וכו' ואוכל משל רבו] וכשהי' עבדים במצרים הי' מזונותיהם משל מצרים. וכשיצאו ונעשו עבדי ד' אכלו פסח משלחן גבוה וזה עבודה. שאכילת הפסח משלחן גבוה מורה שהם עבדי ד' וע"כ במה שראוי לאכילה בשעת זריקה והוזמנו לשלחן גבוה די. וכן לשון זה"ק [ח"ג דף צז ע"ב] דאתדכי למיכל על פתורא דאבוהון:

יג) והשתא עבד כנעני אינו יכול לאכול פסח שיורה שהוא עבד ד' שהרי עדיין עבד אדוניו הוא ומזונותיו משל אדוניו ואינו יכול לאכול אלא מפסח אדוניו או מפסח אחר ברשות אדוניו שזה יורה שהוא עבד ד' ומזונותיו בא לו מד' באמצעות אדוניו. וע"כ עבד של שני שותפים אין אוכל לא משל זה ולא משל זה רק למשנה אחרונה מבואר שם דאוכל מפסח של עצמו ע"ש. ואף דהא דכופין רבו לשחררו הוא רק מדרבנן ואיך אוכל בפסח דאורייתא אך משום דכופין גם קודם ששחררו מעשה ידיו של עצמו כמבואר בתוס' גיטין (מ"ב ע"א) ד"ה יום. וזה הוה מדאורייתא דהפקר ב"ד הפקר דאורייתא הוא. וכיון דמעשה ידיו של עצמו מזונותיו משל עצמו ע"כ אוכל פסח של עצמו. [ע"ע ביאור הדברים להלן סי' תנ"ז אות ח']:

יד) מעתה נבוא לנ"ד. דהנה ישיבת ישראל בא"י הוא כי ישראל הם חלק ד' ולא נמסרו ביד שום שר. הגם דכתיב [דניאל פ"י כ"א] מיכאל שרכם. היינו שהוא מליץ על ישראל כמו שפי' הרמב"ן [פ' אחרי פי"ח כ"ה] לא שיהי' הוא מושל עליהם וכן א"י לא נמסר לשליח כדכתיב עיני ד' אלקיך בה ובתענית (י' ע"א) א"י משקה אותה הקדוש ברוך הוא בעצמו. וכל העולם ע"י שליח. ובזה"ק ריש פ' לך. מאריך בענין א"י שאין שום שר עלי רק הקדוש ברוך הוא בעצמו וצוה הקדוש ברוך הוא שישבו ישראל בא"י שאם יהי' בחו"ל ע"כ יהי' פרנסתם באמצעות שר הארץ. וע"כ אמרו חכז"ל [כתובות קי ע"ב] הדר בחו"ל כאלו עובד ע"ז וזה ידוע:

טו) מעתה עבד זה שרבו בחו"ל והוא בא"י אם יהי' עדיין ברשות אדוניו לא קיים המצוה כלל בבריחתו. כי עדיין מזונותיו משל רבו. ושל רבו בא השפעתו באמצעות השר. נמצא שעדיין באים מזונות והשפעות העבד באמצעות השר. ומה זה שאמרה תורה לא תסגיר עבד אל אדוניו אם הכוונה שלא יוציאהו חו"ל מה ירויח העבד בזה. דאף שהוא בא"י כאלו הוא בחו"ל כנ"ל. וע"כ כוונת התורה שלא יסגירוהו אל אדוניו אף אם ירצה לילך אל א"י או למוכרו דתיכף פקע אדנותו ממנו רק שצריך גט שחרור והעבד מחויב לשלם דמיו דהשתא תו לא חשיב מזונותיו משל רבו דהא למ"א שכופין את רבו וכותב לו שטר על חצי דמיו אוכל משל עצמו כנ"ל:

טז) ובזה יבא על נכון לשון הפסוק לא תסגיר עבד אל אדוניו אשר ינצל אליך מעם אדוניו ולכאורה תיבת מעם מיותר והול"ל מאדוניו. ובעבד עברי דרשו [קידושין כ ע"א] עמך במאכל עמך במשתה שמחויב רבו ליתן לו מזונות בשוה לו. ובעבד כנעני לא שייך זה. אך לפמ"ש מובן מאוד פי' הפסוק כי ינצל אליך ממה שהוא עם אדוניו ששוה לו במאכל ומשתה בענין זה באמצעות שר הארץ. ומזה ינצל אליך ע"כ לא תסגירוהו להשיבו אל אדנותו. להיות עם אדוניו בשוה לו להיות ניזן באמצעות שר חו"ל. ומזה מוכח דלאו דוקא שלא להשיבו לחו"ל אלא שאין עליו עוד אדנות. דאל"כ עדיין יהי' השפעתו משם ושוב והי' עם אדוניו. א"ו שלא להשיבהו אל אדנותו כלל:

יז) ובזה יתיישב קושית התוס' כתובות (ק"י ע"ב) ד"ה ואין הכל מוציאין לאתווי מאי וא"ת אמאי לא משני לאתווי עבד שברח לירושלים כדמרבינן לעיל ואין הכל מוציאין דרישא. דבזה יקשה קושית הר"ן השתא מעלין כ"ש דאין מוציאין. וא"ל שאם ברח לירושלים אינו יכול לעלות ולשעבד בו בירושלים. ליתא דמה טעם יש בזה. בשלמא ברבו בחו"ל ובטל ממנו מצותו בשמזונותיו והשפעתו יבא דרך חו"ל. אבל אם רבו בא"י שפיר יקיים המצוה במה שהוא בירושלים מקום מקודש יותר. ומה לו בזה שרבו אינו בירושלים כיון שמ"מ הוא בא"י וכל א"י עיני ד' בה בעצמו והגשמים שם שלא ע"י שליח:

יח) מעתה אם ידור אדם בא"י ואין לו שם שום מצב פרנסה רק הנשלח לו מחו"ל ועדיין השפעת מזונותיו ע"י השר שמחו"ל. מה זו ישיבת א"י. וזה נ"ל טעם הגדולים שלא נסעו לא"י. הגם שי"ל הלא שלחום להם רק מעות והם קונים ואוכלים פירות א"י. מ"מ מסתבר יותר דבכה"ג נקרא השפעתם מח"ל. והרי יעקב אבינו כל מה שהי' לו מבית לבן נתן לעשו שאמר אין נכסי ח"ל כדאי לי [עי' רש"י ויגש מ"ו י']. ואף שיקנה בדמים פירות א"י. ואם כה אמר יעקב אף שבלכתו לבית לבן ביקש מהשי"ת ונתן לי לחם לאכול וגו' ופירש באלשיך שבקש שלא יהי' פרנסתו באמצעות השר ובטח נתקבלה תפלתו כדכתיב וארא בחלום וגו' שמלאך הביאן מבית לבן. מ"מ אמר אין נכסי חו"ל כדאי לי שאר בני אדם היושבים בא"י ומתפרנסים ממעות הנשלח להם מחו"ל לא כ"ש שחשיב פרנסתם באמצעות שר חו"ל. ובאמת צריך טעם מה עול מצא יעאע"ה בנכסי חו"ל שלו הלא הי' מהשי"ת שלא באמצעות השר. וי"ל מאחר שתפלתו לא הי' רק לחם לאכול ובגד ללבוש. אבל כרי של כסף וזהב שהם עושר רב חשש יעקב אולי לא הי' זה בכלל ההבטחה ובאו לא באמצעות השר לכן נתנם לעשו. ממילא הדרים בא"י ומתפרנסים ממעות חו"ל לענ"ד שממעטים המצוה ואינו ברור כלל אם יקיימו המצוה:

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קיא עמוד א

אמר רב ענן: כל הקבור בארץ ישראל - כאילו קבור תחת המזבח, כתיב הכא: מזבח אדמה תעשה לי, וכתיב התם: וכפר אדמתו עמו. עולא הוה רגיל דהוה סליק לארץ ישראל, נח נפשיה בחוץ לארץ, אתו אמרו ליה לרבי אלעזר, אמר: אנת עולא על אדמה טמאה תמות! אמרו לו: ארונו בא, אמר להם: אינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו לאחר מיתה.

שׁוׁת מנחת אלעזר חלק ב סימן מו אות ב

ובדבר השאלה ששאל כת"ה בנכרי עשיר ומכובד שהוא מקרוב במשא ומתן עם יהודי ומבקש הנכרי מהישראל ליתן לו מעפר א"י (ורוצה לשלם בזה במיטב כספו לעניי אה"ק) כי רוצה הנכרי לצוות לשום זה עליו בקברו בבוא עת חליפתו אם מותר להישראל ליתן לו. ויש לחוש לאיבה אם לא ימכור לו העפר א"י. והנ' מכל המקומו' שהעיר כת"ה אין ראי' לאסור את זה. אמנם כפי מה שראיתי במעבר יבק (מאמר שפת אמת פרק כ"ז) וז"ל ואם יהי' לו מעפר א"י לשום תחתיו ובברית המעור וקצת על עיניו וכפיו [דייק הרב זצ"ל בלישני' שכ' קצת על עיניו וכפיו והיינו שלא לפזר העפר על פניו כולו כמו שנהגו בהרבה קהלות כי כן כ' ג"כ הרב בעצמו במעבר יבק (בפרק כ"ה משפת אמת) שיזהר שלא יהי' עפר על פניו כשמשיכו בקבר כי יש לו בושט משאר מתים וכן צוה כ"ק אאזמ"ו הגאון הקדוש מו"ה שלמה זצללה"ה אבדפה"ק בצואתו הקדושה שלא לשום עפר א"י על פניו רק תחתיו ועל עיניו מעט תחת החרסים. זי"ע] עם הכונה הנזכרת יעשה התיקון יותר בשלימות בסוד כי רצו עבדיך את אבני' ואת עפרה יחוננו ורבי פלוני שהי' נושק כיפי דעכו הי' להדביק רוחניותו ברוחניות השורה בעפר הקדוש מארץ הנבחרת אשר עיני ה' אלקיך בה ואנחנו הנבראים מאותו העפר מחוייבים להביאו אל מקום חציבותו שהוא קדוש ונייחא קצת ליושבי חוצה לארץ הוא דמשנה שלימה שנינו כי עפר הארץ שיצא חוץ לארץ דינו כעפר ארץ ישראל וכן עפר חו"ל שנכנס לארץ דינו כארץ עכ"ל המעבר יבק. ולפי"ז בודאי אין ליתנו לנכרי דמשום כי רצו עבדיך וכו' ואת עפרה יחוננו שייך רק בישראל ואת עפר ארצם א"י יחוננו לא כן בנכרי. וגם להדביק רוחניותו ברוחניות השורה בעפר הקדוש א"י בודאי אין ראוי לחלל קדושת עפר א"י להדביקו בכח טומאת נכרי. וכן מ"ש שהנבראים מאותו עפר מחוייבי' להביאו אל מקום חציבותו שהוא קדוש ל"ש בנכרי כמובן ע"כ בודאי אין ליתנו לנכרי. אך מה שסיים שם מרן בעל מעבר יבק דנייחא קצת ליושבי חו"ל הוא דמשנה שלימה שנינו כי עפר הארץ שיצא חוץ לארץ דינו כעפר א"י ולכן עפר חו"ל שנכנס לארץ דינו כארץ עכ"ל ולא ידענא שותא דמר הגאון הקדוש האלקי בעל מעבר יבק ולא זכיתי להבין כי אדרבא משנה שלימה תנן בחלה (פ"ב משנה ב') עפר חוצה לארץ שבא בספינה לארץ חייב במעשרות ובשביעית אר"י בזמן שהספינה גוששת פי' שמחוברת לארץ וכ"פ הרמב"ם כר' יהודא רק לפרש דברי ת"ק בא ולפי"ז פשוט דכמו שעפר חו"ל שבא לא"י וסמכו בקרקע א"י היינו גוששת הרי הוא כארץ וחייב במעשרות כמו כן פשוט שעפר א"י שהוציאו לחו"ל וסמכו לעפר חו"ל בקרקע וזרע שם בחו"ל הרי הוא פטור מן המעשרות וק"ו הוא מפירות א"י שיצאו לחו"ל שפטורים מן המעשרות' כמבוא' ברמב"ם פ"א מה' תרומות הלכה ב' כ"ש מה שגדל בחו"ל והביא לשם עפר א"י ודיבכו לקרקע בודאי דינו כחו"ל לפי

המשנה שכתבנו דעפר חו"ל שבא לא"י דדינו כא"י וה"נ להיפך ולפי"ז לא זכיתי להבין מ"ש כי משנה שלימה דעפר א"י שיצא לחו"ל דינו כא"י ואולי איזה ט"ס נפל שם בדפוס או בהעתק. ולאשר מצוה ליישב דברי הקדוש אשר עמקו מני ים חשבתי אולי כונתו כיון שנותנים העפר ע"ג העינים והכפות של הב"מ ולא סמוך על העפר חו"ל ע"כ הוי כהאי דאמרי' בש"ס גיטין (דף ז' ע"ב ובדף ח' ע"א) בעציץ נקוב המונח ע"ג יתידות כיון דמפסיק אורא בין עפר א"י י"ל דל"ד לספינה ובזה ג"כ המת מפסיק בנתיים כשמונח על גבו ולא הוי סמוך לארץ ע"כ לא בטל לגבי עפר חו"ל אך באמת כ' שם לשום תחתיו ג"כ והיינו על הארץ וגם בספינה גוששת יש מפסיק שולי הספינה אעפ"כ חשוב מחובר לארץ וגם הלשון שם צ"ע ומצוה ליישב. ועכ"פ מטעמים שכ' שם מקודם אין ליתן עפר א"י לנכרי כנז'. וגם לפימש"כ בירושלמי פ' הנושא כשהיו רואין ארונות בא מחו"ל לארץ היו נוטלין גוש עפר ומשימין על ארונו דהיינו וכפר אדמתו עמו ומזה כ' בהגה"מ ובפוסקים סמך למה שנהגו לתת עפר א"י על המתים אבל עכ"פ רק וכפר אדמתו עמו עמ"ו דייקא ולא לעם אחר אין שייך שיכפר. אך היכא דאיכא משום איבה אז מצינו כ"פ בש"ע שהתירו משום איבה ויותר מזה ברמ"א סי' רצ"א שהתיר לתת מזוזה לנכרי היכא שיהי' איבה והפסד ליהודי אם לא יתן לו וכמו שהעיר כת"ה מכ"ש בזה שאינו איסור לתת לנכרי רק שאינו נכון כמו שכתבנו. ואולי יוכלו לפייסו להנכרי כעין האי דאמרינן בע"ז (כ"ו ע"א) דל"ש משום איבה דיכולין לומר להו דידן דמינטרי שבתא מחללין עליי' דידכו דלא מינטרא שבתא לא מחללינן ע"ש. וה"נ יכול לומר לו כי הן אמת אם יש איזה סגולה בעפר א"י היא רק לאומה הישראלית מפני שהוא מארצם אבל לאומה אחרת אין זה סגולה מועלות כלל ול"ש איבה דאינו משום פחיתות הנכרי רק כיון שאינו מארצו אינו מועיל לו וכנז'. ואם גם באלה לא יתרצה הנכרי וירצה דוקא למוכרו לו יוכל למוכרו לו משום איבה כנז'.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קיא עמוד א

ולר' אלעזר, צדיקים שבחוץ לארץ אינם חיים? אמר רבי אילעא: ע"י גלגול. מתקיף לה ר' אבא סלא רבא: גלגול לצדיקים צער הוא! אמר אביי: מחילות נעשות להם בקרקע. ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם - אמר קרנא: דברים בגו, יודע היה יעקב אבינו שצדיק גמור היה, ואם מתים שבחוצה לארץ חיים, למה הטריח את בניו? שמא לא יזכה למחילות. כיוצא בדבר אתה אומר: וישבע יוסף את בני ישראל וגו', א"ר חנינא: דברים בגו, יודע היה יוסף בעצמו שצדיק גמור היה, ואם מתים שבחוצה לארץ חיים, למה הטריח את אחיו ארבע מאות פרסה? שמא לא יזכה למחילות.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שסג סעיף א

אין מפנין המת והעצמות, לא מקבר מכובד לקבר מכובד, ולא מקבר בזוי לקבר בזוי, ולא מבזוי למכובד, ואצ"ל ממכובד לבזוי. ובתוך שלו אפילו ממכובד לבזוי מותר, שערב לאדם שיהא נח אצל אבותיו. וכן כדי לקוברו בארץ ישראל מותר.